

НЕЗАЛЕЖНАЯ БЕЛАРУСЬ

ПАЛІТЫЧНА - ГРАМАДЗКАЯ і ЛІТЭРАТУРНЯ ЧАСОПІСЬ.

ADRЭС РЭДАКЦЫИ:

Вільня, Вострабрамская, 9.

Рэдактар і выдавец: А. КАРАБАЧ.

Выходзіць ТРЫ разы у тыдзень:

у панядзелкі, серады
і пятніцы.

ЦЭНЫ АБВЕСТАК:

1 радок п-рад тэкстам 4 рублі

1 радок пасъля тэксту 2 рублі

№ 4.

Вільня, Пятніца, 17 кастрычніка 1919 г.

Цана 50 кап.

Найважнейшая справа.

Калі прыслухацца цяпер аб чым гутараць беларусы, калі пачытаць аб чым пішучь, дык мы ўбачым адно, гэта—школы, школы і школы. Школа стала найважнейшай спраўю ў цяперашнім жыцьці беларускага народу, і гэта зусім зразумела. Беларускае адраджэнне, гэта адраджэнне перш-на-перш нацыянальнае і потым ужо дзяржаўнае. Без нацыянальнага адраджэння немагчыма ніякае адраджэнне дзяржаўнае.

Тымчасам што-ж мы бачым. Палітыка генэральнага польскага школьнага інспэктора п. Вэнслаўскага, а таксама Горадзенскага інспэктора п. Возніцкага, а за ім і ўсіх паветавых польскіх школьнага інспэктароў, дый усяе польскае ўлады, каторая мае тая ці іншыя адносіны да школы, бязупынна йдзе да таго, каб не дапусціць беларускае школы. Народ просіць беларускае школы, зьбірае безканечныя подпісы, а дзе з ласкі свае пазволіць начальнік рэвіру, дык робяцца прыгавары сходамі аб адкрыцьці беларускае школы. А тымчасам польская школьнага ўлада беларускае школы не дапушчае. Як-бы п. Вэнслаўскі сказаў: "Робце вы себе, што хочаце, падыметесь за беларускую школу ўсе як адзін чалавек. Я ўсё-ж ткі вам яе ня дам". Але народ, апрача свае беларускае школы, іншае ня хоча. І вось пачынаецца нездаволенне, каторое завостраваецца, пашыраецца, абыймае ўжо цяпер ўсю інтэлігенцыю і бязмальна ўсю народную масу. У барацьбе за сваю школу ўскalыхнулася ўсё народнае беларускае мора. "Мы думалі, кажуць, што прыдуць прыяцелі, ажно нам не пазвалюць мець беларускае школы". Ужо два месяцы, як гэтае беларускае народнае мора хвалюеца

і каму карысць з гэтага будзе мы ня ведаем, хіба, што ня Польшчы і ня братняму польскому народу.

125 гадоў Маскоўшчына праваслаўных беларусаў старалася зрабіць ворагамі Польшчы, 125 г. ува ўсіх малых і вялікіх маскоўскіх школах у Беларусі ўзгадавалі непрыяцеляў Польшчы і за 125 г. маскоўскага панаванья ў нас Маскоўшчына не патрапіла зрабіць гэтульскі непрыяцеляў і зла для Польшчы ў нас, колькі зрабіў, ужо ня толькі паміж беларусоў праваслаўных, але і каталікоў, за два месяцы свайго

панаванья п. Вэнслаўскі з сваймі памагатырамі.

Калі мэта польскае эндэцыі ў нас ё пасварыць два суседнія братняя народы — беларускі і польскі, дык у гэтым яна ўжо шмат дапяла.

Без аздараўлення школьнай справы ў нас, не магчыма ніякая супольная праца беларусоў з палікамі і мы на школьнью справу ў Беларусі зварочуем увагу тых палікоў, каторыя ў гэтай супольнай працы бачаць рэальную карысць для абодвух народаў.

Я. С-ч.

А ПОШНІЯ НАВІНЫ.

Паведамленыні Польскага Генэральнага Штабу.

Фронт Літоўска-Беларускі.

Варшава, 14. На паўдні ад Бабруйска бальшавіцкія аддзелы, перайшоўшы раку Птыч з мэтаю атакаваць нашыя пазіцыі пад Бубнаўкай і Лушицамі, контратакай былі адкінуты на ўсходні бераг Птыча.

Спробы бальшавікоў перайсьці цераз Дзвініу ля Краслаўкі і ля Дзвінска быly адбиты.

Варшава, 15. Атакі непрыяцеля на поўдзень ад Полацка ў кірунку Лепеля і Каменя адбиты з вялікім для яго стратамі.

.....

Забастоўкі.

Варшава, 15. X. Учора забаставалі працаўнікі на тэлефонах "Cedegren".

Варшава, 15. X. Урад адхінуў максімальнае дамаганыне земляробскіх работнікаў. Дзеля гэтага сэкрэтарыят саюзу земляробскіх працаўнікоў забастоўку на чацвер, 16 кастрычніка.

Маскоўска-німецкі саюз.

Швэдзкая тэлеграфная агэнтура ў Рызе мае весткі з Бэрліна аб tym, што ўжо істнует німецка-маскоўскі саюз, маючы мэтаю зрабіць ізноў у Ресей манархію. У ліку кіраўнікоў саюзу называюць: Бікупскага, Туган-Бараноўскага і Дзеругіна.

Галоўная падпра саюзу — гэта корпус палкоўніка Бэрмонта, які знаходзіцца ў Латвії. Ня гледзячи на тое, што штаб расейскіх войск стаіць у Ҫарве, палкоўнік Бэрмонт адмовіўся перавясыці сваё войска на нараўскі фронт, кажучы, што ён павінен дапяць перш-на-перш канкрэтнага рэзультату ў Латвії і Эстоніі. Швэдзкая газэты ўжо дасталі афіцыяльныя весткі латышскага міністэрства, якія паведамляюць аб непаразуменнях паміж корпусам палкі Бэрмонта і войскамі латышскімі. Гэтыя-ж самыя газэты цвердзяць, што фон-дэр-Гольц памагае Бэрмонту.

Фон-дэр-Гольц хоча ісьці на Москву,

Парыж, 13. X. (В. Б. К.) Агэнцыя Гаваса паведамляе, што літоўскі ўрад дастаў копію ліста капітана Вэбэра, афіцэра арміі генэрала фон-дэр Гольца, у каторым ён піша, што німецкае войска ў балтыцкіх праўніціях і расейскіх войсках ў лічбе каля 100,000 чалавек гатуюцца разбіць Літву і Эстонію і пайсьці маршам на Москву. Балтыцкія гаспадарствы будуть аддадзены пратэктарату Ресеi, але німецкі жыхары у гэтых краёх дастануць поўную аўтаномію.

Антант і Балтыцкія Гаспадарствы.

Вена. 13. X (В. Б. К.) Бэрлінскі кorespondэнт "Dei Neue Tog" паведамляе, што ў палітыцы Антанты да Балтыцкіх гаспадарств стаўся новы паварот. Рада Пяцех разглядае магчымасць агульной бардзьбы проці бальшавікоў і працуе пацягнучы немцаў да гэтага пляну.

42300-140193

БЕЛАРУСКАЯ ШКОЛА.

МЭМОРЫЯЛ

Цэнтральнае Беларускае Рады Віленшчыны і Горадзеншчыны Камісару „Усходніх Зямелей“ аб школных справах.

„Пану Генэральному Камісару „Усходніх Зямелей“.

„Сусьветная вайна спыніла прынцып насільнага здушыванья нароудаў да культурнае і палітычнае незалежнасці. Пасля распаду двух палітычных волатаў — царскае Pacei і гогенцолернаўскае Нямеччыны, якія сталеццямі праводзілі палітыку навязаванья свае культуры так званым „малым народам“, імкненія да незалежнасці здабылі рэальны грунт.

Што да нашае зямлі—Беларусі, якой пасля нязылічаных ахвар, звязаных з сусьветнай вайной, прышлося перанесці, на шчасце нядоўгі, перыод навалы дзікіх і крывавых бальшавікоў, прыход на яе тэрыторыю войск адрадзіўшайся Польшчы—суліў пачатак запраўднага збыванья лёзунгаў асвабадзіцельнай вайны. Гэтыя лёзунгі ў стасунку да нашага краю з'верх таго былі уроочыста пацверджаны гісторычнай адозвай Начальніка Дзяржавы Язэпа Пілсудзкага.

Аднак ход жыцця у асноўным і істотным не апраўдаў ускладаных надзеяў.

Безсторонныя факты і цыфры прымушаюць сцвердзіць, што лепши час для культурнага будаўніцтва беларускага народу з прыходам польскіх войск пакуль што не наступіў яшчэ. Мала таго, тыя-ж безсторонныя факты і цыфры ў пытаныні аб школьнім будаўніцтве беларускага народу кажуць, што апошнія 5—6 месяцаў прынясьлі у школьнім пытаныні пагоршанье навет з палажэннем, якое было ў часе нямецкае акупацыі.

Ад немцаў беларускі народ і беларуская грамадзянскія дзеячы вялікага не спадзяваліся і спадзявацца не маглі. Беларускі народ разглядаў немцаў, як непрыяцеляў, што моцай уварваліся ў край і гаспадарылі ў ім дзеля сваіх карысцяй. Нямецкая палітыка ў школьнім пытаныні і, іх высілак абнямечаваць праз школы беларускае насяленыне, не маглі пужаць беларускіх дзеячоў, бо ўсе іх старэніні згары былі прызначаны на няўдачу, адбываючыся на арэне груба-грабежскай экспляатацыі краю часовымі панамі палажэння. Дзеля гэтага беларускіх дзеячоў пацягла сіядомасць, што ўсё-ж такі школьнай справе насунулася наперад у стасунку да папярэдняга панурага паліцэйскага гнёту царскім ўраднікамі ўсяго таго, што давала адпор прымусовай русыфікацыі.

У часе царызму, ведама, не магло быць мовы аб легальнай беларускай школе. Патайная-ж, пакрыёмая дзеяльнасць, істнаваўшага тады вучыцельскага саюзу красамоўна съведчыць аб tym, што воля беларускага народу ў абароне свае культурна-нацыянальнае незалежнасці ял была задушана расейскімі перасьледаваньнямі.

Арэшты, турма і ссылка ня зьдзержылі руху сярод беларускага вучыцельства. Як ілюстрацыя таго, якім спосабамі Пецярбург стаўся здушыць рух, мо-

жна саслацца на гэткія факты: беларускі вучыцель Язэп Лесік быў сасланы ў Сыбір, а беларускі вучыцель-паэта Якуб Колас (Міцкевіч) дабыў з гады крэпасці, абодва за прыналежнасць да беларускага вучыцельскага саюзу. Нягледзячы на безупынныя перасьледаваны і ахвяры сябры вучыцельскага саюзу цішком у народных расейскіх школах выкладалі Беларускую мову, літаратуру і гісторыю ў беларускай мове. Удачы развіваўшагася пры гэткіх варунках руху, тлумачацца, ведама, tym, што самы рух ішоў з ненадраў народу і апіраўся на яго спачуванье.

У часы нямецкае акупацыі беларуская школьнай справа перажыла дзіве фазы. У першыя часы нямецкае акупацыі беларуская школа ніякага палепшэння, прыраўнаваўшы да часоў з расейскага панаваньня, ня мела. Пазней, па меры зьмен у асноўных задачах нямецкае палітыкі і з утратай шансаў на падобу ў вайне з аднай стараны і выясняўшайся немагчымасці упраўляць краем дарогай гнёту ярка выражаных вымаганьнёў беларускага народу, палітыка акупантаў у пытаўні аб беларускай школе зъмянілася: было прызнана беларускай школе права на існаваньне. Вынікам гэтых новых адносін нямецкіх акупацыйных ўладаў стала тое, што лічба пачатковых беларускіх школ, у якіх выклады адбываліся у беларускай мове, пачала борзда расыці і да канца нямецкай акупацыі у Віленшчыне і Горадзеншчыне перавысіла 300 школ. Апрача пачатковых школ была вучыцельская сэмінарыя ў Свіслачы, дзіве гімназіі у Вільні і Буцлаве, 4-х клясавая школа ў Горадне. Пры замяшчэнні вучыцельскіх урадаў нямецкія школьнія ўлады лічыліся з рэкомэндацыяй існаваўшых у той час беларускіх грамадзкіх арганізацый: Беларускага Камітэту Помачы пацярпейшым ад вайны і Сувязі Культурна-Нацыянальнага Адраджэння Беларусі.

Лепшыя прадстаўнікі народу усьвядамлялі сабе, што гэтыя здабычи ў школьнай справе гэта толькі першыя пачаткі, поўнае-ж асвабаджэнне і культурнае адраджэнне папраўдзе пачнецца з мамэнтам асвабаджэння краю ад чужое яму ўлады акупантаў.

На жаль, з адходам немцаў ня скончылася гаспадаранье чужынцоў у нашым краю. Немцаў зъмянілі бальшавікі і нямецкі імперыялізм замяніўся імперыялізм маскоўска-бальшавіцкім. Да гэтага прылучылася яшчэ звычайнае пры бальшавізме перасьледаванье ўсіх тых, хто не спагадаў і не гадзіўся з бальшавіцкім самаўласьцем і іх соцыальнымі эксперыментамі. Дзеля гэтага зусім зразумела, што беларуская грамадзкія дзеячы і здаровыя элемэнты народу не маглі ў гэты час думачь аб далейшым развіцці школьнай беларускай справы. Трэба было старацца захаваць тое, што было зроблена ў ранейшы перыод.

З прыходам польскіх войск і з устанаўленьнем ізноў асноў і нормальных варункаў дзяржаўнага жыцця, здавалася-б, павінны самі сабой пасыці перашкоды, што стаялі на дарозе разьвіцця беларускай школы. Узмацаваныя верай у блізкасць збыцця дарагіх надзеяў і жаданьнёў народу, грамадзкія беларускія дзеячы з вялікім цярпеннем ждалі закончаныя пераходнага часу:—завяршэння работ па ліквідацыі анархічнага панаваньня бальшавікоў. Пранікнутыя пэўнасцяй, што за гэтым пераходным перыодам настануць урэшце лепшыя часы, беларускія палітычныя арганізацыі прыступілі да падгатаваўчай рабо-

**АД СЯБРАЎ і СЯБРОВАК З ГОРДНІЯ
ДАСТАЕМ ГЭТКІ ЛІСТ-ГАЛАШЕНЬНЕ
ПА ВОЛЬЦЫ ЯКУЦЯНЦЫ.**

«Яшчэ ацна ахвяра цяжкой долі нашага вучыцельства... Нястала аднай з шчырэйшых працаўніц на гонях Беларусі.

1-га кастрычніка ў двары Вароні Луг, Сакольская павету, аддала Богу душу беларуская вучыцелька Волька Якуцянка 18-цёх гадоў. Праз сваё кароткае жыццё не зазнала яна сьветлых дзён. Паслья съмерці маткі засталася шасьцёра малых дзетак. Волька была самай старшай. Бацька апошнія гроши клаў на навуку старшай дачушкі, каб паслья была падмога ў гадаваньні малодшых і вось дачакаўся. Скончышы Сьвіслацкую сэмінарыю, Волька была вучыцелькай у беларускай школе ў Сакольскім павеце і, як мачі, апякавалася ўсёй сям'ёй. Праслушаўши цяпер Першыя Сел. Вучыцельскія курсы ў Вільні, яна дастала ад Школьнага Аддзелу Беларускай Рады Віленшчыны і Горадзеншчыны назначэнне ў адну з беларускіх школ у гэтым самым павеце. Аднак польскі інспектар алмовіўся зацвердзіць ёе ў беларускую школу, працавануючы вучыцель польскую, але яна, як шчырая патрыотка, не захацела вучыць беларускіх дзетак у чужой мове і засталася бяз працы і без куска хлеба. Чакаючы лепшых дзён для свае Бацькаўшчыны. У дабавак цяжка захварэў бацька... Дзеці малая галодная. Ня выдзержала слабыя сілы і з гэтага гора-бяды дастала запаленіе мазгоў. Хварэла яя доўга.

Горадзенскі Беларускі Вучыцельскі Саюз і Грамада Моладзі сільна адчули страту аднаго з лепшых сваіх сябров. На суботніку 4 кастрычніка паслья працомы у чэсьці і памяць яе адпяялі гымн «Гэй хто жыў»..., а у нядзелю А. Архірэй стравіў паніхіду, на которой пяялі вучыцялі і вучні з Грамады Моладзі.

Хай будзе табе, маладая працаўніца на ніве Беларускага Адраджэння, лёгкай роднай зямелька».

ВЯЛІКАЯ ПАВІННАСЦЬ УСІХ БЕЛАРУСОЎ.

Памерла Волька Якуцянка, которая ўсе свае маладыя сілы аддала беларускім дзяцём і памерла яна за беларускіх дзяцей, дабіваючыся для іх роднай школы. Памершы, Волька Якуцянка пакінула пяцёра малых сваіх братоў і сёстраў. Раней гадавалі дзяцей бацька з дачкою вучыцелькаю. Цяпер-жа паслья съмерці бацькі і Волькі Якуцянкі дзеці астайліся на ласцы Божай. Павіннасць усіх беларусаў парупіцца, каб браты і сёстры тае каторая ўсё аддала для народу, выраслыя карыснымі працаўнікамі для грамадзянства і краю. Гаротнае і галоднае беларускае вучыцельства знайшло ў сябе даволі беларускага сэрца, каб падзяліцца апошняю крошкаю з братамі і сястрыцамі Волькі Якуцянкі. Мы пэўны, што на гэтую съвятую справу, пачатую беларускімі вучыцялямі адклікнечца ўсё грамадзянства.

Цяпер ахвяравалі гэткія бел. вучыцялі і вучыцялькі:

Янка Станкевіч—20 р., Аляксей Майнич—1 р., Аляксандар Гайка—2 р., Барыс Раманоўскі—2 р., Тамаш Грыгаровіч—10 р., Даноўская Марыя—2 р., Давідовіч Юлія—5 р., Давідовіч Марыя—5 р., Гайка—1 р., М. Гулевіч—2 р., Грышкевіч—2 р., Міцко—50 к., Бабровіч—1 р., Урбан Сяргей—50 к., Урбанянка—50 к., Бусько—2 р., Д. Гулевіч—1 р., Шымук Ф.—1 р., Кокін—50 к., Палачанскі—3 р., П. Палюшкевіч—1 р., М. Старкевіч—2 р., В. Уласавец—3 р., Н. Сініцкая—1 р., Максім Глебец—1 р., Е. Гаршанава—1 р., Курачка—3 р., М. Дрозд—3 р., Дрозд Янка—1 р., Антонаў Мікалай—5 р., А. Брэская—2 р., 50 к., С. Брэскі—2 р., 50 к., Гіжук Ф.—1 р., 50 к., Руслевіч Ф.—1 р., 50 к., Ляўрукевіч К.—3 р., Белановіч—1 р., Ярашэвіч—3 р., В. і А. Імшэннік—3 р., А. Міхайлава—3 р., Е. Раманоўскі—3 р., Гунько Мікола—5 р., Чэшык Юры—1 р., Язэп Райчонак—5 р., Константын Хвалько—5 р., Анастасія Лубенская—3 р., В. Божка—1 р., Е. Ярмантовіч—1 р., Казак—1 р., Кухарчук—1 р., Я. Лукашевіч—3 р., Жэлязоўская—1 р., Пракаповіч—3 р., К. Чарняўскі—5 р.

Дваццацём мясцовасцям Горадзенскага павету горадзенскі польскі школьні інспектар п. Возніцкі адмовіўся зацвердзіць беларускую школу, хоць там народ на сходах пастаравіў адчыніць беларускія школы.

У Цэнтральную Беларускую Раду Віленшчыны і Горадзеншчыны прыслалі з Горадзенскага пав. 20 прыгавораў валасных і вясковых сходаў аб адкрыці ў іх беларускіх школ. Польскі школьні інспектар у Горадні п. Возніцкі не зацвердзіў ніводнае з гэтых 20-х школ. Друкую тут спісак гэных мясцовасцяў, дзе так доўга ўжо народ дамагаеца беларускія школы. Вось яны: Вялікая Бераставіца, Эймінаўцы, Гольні—Вяліка-Бераставіца вол.; Крынкі, Сяменаўка—Крынскае воласці; Магіляны—Інду́рская; Лаша, Каленікі—Лашанскае; Бэршты, Якубовічы—Бэрштаўскае; Бубны, Стрэльцы, Белякоўшчына—Скідэльскае; Лявонавічы Трумы, Вараны і Калейнікі—Масалянскае; Курлікі, Жыдомля і Заводзічы—Жыдамлянскае; Верцилішкі і Канюхі—Верцилішскае; Семярэнкі—Гудзяўіцкае; Краснае Сяло—Росскае.

З БЕЛАРУСІ.

ПОЧТА Ў ЛЕБЕДЗЕВЕ.

З 30 верасня у м. Лебедзеве, Вялейскага п. адчынілася пошта.

ПОЧТА У М. ВЯЛЕЙЦЫ.

З 28 верасня у паветавым месце Вялейцы адчынілася пошта.

Паведамленне Предстаўніка беларусаў у Адэсе.

У Менск прыехаў б. Старшыня Адэскага Беларускага Рады і зробіў паведамленне Беларускаму Камітэту аб жыцці і працы беларусаў у Адэсе. Паведамленне было вельмі шырокое і ахоплівало час ад Гэтманшчыны до апошніх дзён. Зъмест паведамлення як вельмі цікавы матэрыял аб нацыянальной працы беларусаў на чужыне будзе пададзены асобным артыкулам.

На беларускім панадворку у Вільні.

I
Калі Войстрае Брамы, самае галоўнае маральнае апоры польшчыны ў Вільні, месяцца вялікі будынак з царквою св. Тройцы на панадворку. Калі глянуць на царкву, дык зразу выглядае, што тут ужо зусім нешта другое, чымся іншыя храмы Вільні. Усходняя палова царквы мае ablічча старынніца будоўлі, заходняя—навейшае візантыйскае. Наагул, нешта такое, чаго ня можна аднесці ні да Польшчы, ні да Маскоўшчыны. Мусіць гэта, хоць і перарабляна, але старадаўная будоўля праваслаўных беларускіх князёў старасьветчыны.

Самы будынак вялізарны, з неколькімі дзесяткамі пакояў, як відаць быў пабудаваны спэцыяльна для мэт навуковых. У цяперашні часу будынак згуртавалася ўсё, што толькі магло як небудзь знайсціякое-небудзь месца для свае праці, для навучанья працы, ці што апрача гэтага будынку, літэральна ня мае, гдэ «галіны прытуліць». Месціцца тут: Цэнтральная Рада Віленшчыны і Го-

радзеншчыны, Нацыянальны Камітэт, Праўленне Беларускіх Працоўных Сябрын, Юрыдычны Аддзел для усялякае юрыдычнае помочы беларусам, Беларуская выдавецтвы з іх галоўнымі складамі розных кніжак, школьніх падручнікаў і г. д., тут-же прытулілася і рэдакцыя беларускага газэты, 1-я Віленская Беларуская Гімназія, інтэрнат для вучняў, асобны для хлапцоў, асобны для дзяўчат, шырокі раскінуўся па усяму будынку Беларускія Вучыцельскія Курсы з некалькімі сотнямі вучыцелёў і вучыцелек—беларусаў. Вялікі асобны будынак у садзе займае прыпынак для абыядленых, большасцю сірот, «маленьких беларусік», як іх тут завуць, каторых ёсьць каля сотні. Калі зайсьці ў поўдзень у будынак, дык здаецца, што пападаеш ў нейкі людзкі вулей.

Куды ні глянеш—усюды людзі—дзеці, вучні, слухачы. Некалькі сот чалавек збралася сюды, каб расціці, вучыцца і тварыць беларускую справу. Калі гдзе-небудзь станеш у будынку і навакол, куды ні глянеш—усё беларусы і беларусы, калі вална-мі ўсё запаўняе беларуская гутарка, песнічка беларуская, дык неяк дзіўна становішца, што гдзесь там ёсьць людзі, като-

рам трэба даказаваць, што ёсьць беларуская справа, што трэба цэлую вайну вясьці з людзьмі, каб бараніць беларускія права, здаецца ўсё роўна, што ў ясны дзень стараца пераканаць людзей, што съвеціць сонца, а ня месяц, што дзень, а ня ноць.

II.

Вучыцялі, вучыцелькі. Некалькі сот чалавек. Усе, хто даведаўся аб адкрыці ў Вільні беларускіх вучыцельскіх курсаў і хто меў хоць якую магчымасць дастацца ў Вільню, прыехалі, кінулі ўсе свае хатнія справы і дасталіся на курсы. Некаторыя, ня маючы ні перапускоў, ні грашаў на дарогу, за дзесяткі верст прыйшлі пехатою. Ёсьць старыя і вельмі маладыя—«бацькі і дзеці». Прыходзіцца бачыць цікавы і дужа сам за сябе кажучы факт. Уперад былі «бацькі і дзеці». Адны не згаджаліся з другімі. При вялізарных падзеях грамадзянскага жыцця заўсёды здаралася, што дзеці ішлі проці бацькоў, у справах ідэйных былі ў бацькоў і дзяцей вялікія спрэчкі і нязгоды. Гледзячы ж на беларусаў—«бацькоў і дзяцей», ніякае нязгоды у

З газэт.

«Gazeta Polska» 14 кастрычніка ў стації «Закрыцце беларускай гімназіі» піша:

У сакавіку (марцы) 1917 году была адчынена ў мястэчку Буцлаве (Віленшчына) народная школка, якая ў Студні 1918 году была перароблена на гімназію.

У тым-же годзе, улетку, з сялянскіх ахвяр і на зямлі ахвяраванай тымі-ж сялянамі вырас аднапаверхны будынак, хоць і драўляны, але салідны і адпавядочы патрэбам і школьнай задачы.

У пачатку сёлетняга школьнага году п. Венсласкі, школьны інспектар Віленшчыны, выпаўняючы „старанна“ свае абавязкі зачыніў вышэй названую гімназію, гэткім парадак ня даўши магчымасці вучыцца болей, як для 300 дзяцей.

Перапалоханыя бацькі гэткім загадам паслалі дэлегацыю да п. Інспектара, каб даведацца аб матывах пакушэння на іх школу і прапрасіць пазваленія вучыцца сваіх дзяцей далей.

Інспектар п. Венсласкі растлумачыў: «За малое—кака—гэта вашае мястэчка Буцлава, каб я мог пазволіць якісь там вашыя беларускія гімназіі. Ніколі! Хоць бы навет за вашыя ўласныя гроши. Найбалей, што я могу вам пазволіць—гэта адчыніць народную школу з двама аддзяленнямі і то, калі дастанеце мне пратакол воласці аб патрэбе гэткае школы і пазваленіне вашых паветавых уладаў».

Цяжка паверыць якая вялізарная супрэчнасць паміж тэорый і практыкай, паміж правам і шанаваньнем гэтага права, паміж загадам і яго выпаўненьнем.

Гістарычная адозва Галоўнага Камандуючага і Начальніка Польскага Гаспадарства выпушчаная сёлета 22 красавіка ў Вільні да жыхараў гэтага краю, выразна кажа, што жыхары гэтае зямлі вольныя і маюць права кіравацца ў сваім жыцці паводлуг сваіх правоў. Тымчасам ураднік „Упраўленіння Цывільнага Усходніх земель“—кажа—не! Я тутка права і пан жыцця і съмеркі!“

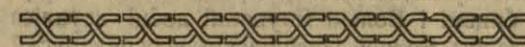
мэтах знайсці ня можна. Усе, як маладыя, таксама і старыя, як бацькі, так і дзеці, маюць адну мэту, адну думку—адраджэнне бацькаўшчыны.

Жыццце ў інтэрнаце для слухачоў курсаў ня вельмі цікавае. Усе жывуць, як толькі могуць.

Што датычыць навучання на курсах, дык трэба сказаць, што гэта ня толькі курсы для вучыцялёў, але курсы для беларусаў наагул, курсы беларусазнаўства. Нядаўна скінуўшы ланцугі маскоўшчыны і церпачы сучасную часіну, беларус у тыхіх «беларускіх панадворках», як ў Вільні на Вострабрамскай, пачынае прыходзіць у сябе, пачынае пазнаваць самага сябе. Но агульныя варункі цяжкі, і надта. Дэякуючы-ж сучаснай польской школьнай палітыцы, доля вучыцельства кепская. У гутарцы з вучыцялямі на маё пытанье, а што вы будзеце рабіць, калі польская ўлада не пазволіць вам адчыніць беларускія школы, мне адказаў: — паедзем у вёскі і будзем вучыць, сяляне як-небудзь не дадуць памерці з голаду. Да яно можа і ляпей есьці хлеб мужыцкі, як панскі.

Вялікая справа адраджэння. Прышоў-

„Gazeta Polska“ аб польской эндэцкай дэлегацыі, што ездзіла без нічога пайнаюча ў Парыж прасіць, каб Віленшчына і Горадзеншчына належала да Польшчы, паміж іншым піша, што прадстаўнік Англіі адказаў, што пытанье аб «усходніх крэсах» можа быць урегулявана толькі пасля таго, як у Расеі будзе зроблен парадак і лад і калі будуть там адпаведальныя варункі. Інстанцыяй, каторая будзе пастанаўляць у гэтым справе, будзе Ліга Нацый.

З ВІЛЬНІ.

Упраўленінне Віленскага Вокруга, каторое дагэгуль было у б. № 13 ля Юраўскага пр. перанеслася на Дамініканскую вул. № 1.

Для дастаючых перапускі.

Жандармэрый, што быў на Юраўскім праспэкце, № 8, пераносіца на Пескавую, № 4. Працу пачынае ў суботу.

ПЕРШАЕ САБРАНЬНЕ МАГІСТРАТУ.

Як мы даведаліся, ў суботу 18-г. кастрычніка прапануеца першае сабранье месцового Магістрату.

ДЗЯЦІНЫ ШПІТАЛЬ НА АНТАКОЛІ.

Галоўны лекар мескага шпітала для дзяцей на Антаколі падае да ведама, што ў шпіталь прымаюцца усялякія хворыя дзеці, за выняткам востра-заразных хвароб (сіркі, шкарлятыны, коклюшу, воспы і г. д.) і карости.

Хворыя дзеці прымаюцца штодзенна ад 10 да 12 га дзінны.

ДАРАГОЎЛЯ.

З кожным днем жыцьцё не танее, а даражэе. Хлеб чорны даходзіць да 3 рублёў, а пад вечэр здарaeцца, што і трудна

шыя з глыбіні народу беларускага, вучыцялі, гэтыя найлепшыя, найзданнейшыя, праудзівія сыны беларускага селяніна, пачуўшы патрэбу і абавязак адраджэння беларускага Дзяржавы, як бы па жывучаму ў народным пачуццю медзянаму гуку старадаўняга звону ў Палацку, склікаўшага вольных беларускіх грамадзян для развязанья дзержаўных спраў, гэныя маючыя заўтра быць беларускімі вучыцелямі ня толькі «абеседы», але і беларусазнаўства вучыцялі вераць, пэўней, ведаюць, што вось—вось скора, скора настане і для гаротнае Беларусі яе съветлы час.

III.

У старасьветыне казалі—умры, бо ты вінен.

У наш век цывілізацыі ўсе культурныя людзі дамагаюцца скасаванья кары съмеркі навет для згубішых чалавецкое аблічча разбойнікаў. Але наш культурны век нясе з сабою другое, страшнае:

— Умры, бо ты бедны.

Апошняе трэба сказаць пра прыпынак для сірот і дзяцей бедных і зынішчаных вайной сялян, якія дзеци ў лічбе каля

дастася. Ня гледзячы на гэту высокую кану, якосьць хлеба на высокая—пападаюцца цэльны кавалкі бульбы.

Бяздольныя беларускія дзеці.

У першых днёх кастрычніка сёл. г. у беларускую гімназію ў Вільні прывезылі з прыфронтавай паласы 70 беларускіх дзяцей.

Дзеці гэтыя былі ў вельмі цяжкіх варунках: елі траву, жылі ў акопах. Ня гледзячы на халодную пару, дзеці бяз вобую, бяз цёплае віраткі. Спачатку здавалася, што пракарміць дзяцей будзе ня вельмі трудна. Есьць розныя камітэты, якія дастаюць, продукты, віратку, вобуй і г. д. для дзяцей Беларусі і Літвы ад Амэрыкі, ад каторых і можна будзе дастася ўсё патрэбнае. І вось ужо два тыдні, як тя, каму даручана апекавацца над дзяцьмі, ходзяць ад аднае дабрадзейнае установы да другое, ад аднаго аддзелу да другога, час праходзіць, а дасюль нічога не змаглі дастася.

Мы стаём перад страшным нябывалым нідзе фактам, 70 бясхатных беларускіх дзяцей ня маюць у Беларускім краі нікага прыпынку, у той час, калі другія нацыянальнасці нашага места маюць па некалькі прытулкі. Факт гэты кажа сам за сябе.

У гэтым адчыніеніи аддзел „Пачтовая Скрынка“, у каторым будуть давацца адказы на ўсе пытанні чытароў.

сотні жывуць у інтэрнаце пры беларускай гімназіі.

Малыя, смутныя, часта з хвормі твары, разутыя, дрэнна адзетыя, на нарах плячом к плячу... Малыя дзеткі па 7—10 гадоў усе ў ваднай кучы. А калі прыкіненца якай-небудзь заразная хвароба, што будзе тады?

Ідуць съюзы, віраткі няма. Няма навет хусця, каб зъмяніцца...

Колькі траціца людзімі хардых слоў аб шчасльці, аб харастве, аб дабрабыце жыцця, а тут побач у вялікім месьце, пасярод культурных людзей, можна скажаць пры самым сэрцы эўропеізациі, літаральна за съюною, за перагародкаю Войстрае Брамы, где штодзенна людзі даюць абецданье мець міласць да сваіх блізкіх, у гэты самы час і ў гэтых месцах, дзеяткі-кветкі жыцця, будучыня людзкая знаходзіцца пры варунках:

— Умры, бо ты бедны.

Селянін.